

دعای امام زین العابدین علیه السلام در وداع با ماه مبارک رمضان

اللَّهُمَّ يَا مَنْ لَا يَرَعْبُ فِي الْجَزَاءِ ، وَيَا مَنْ لَا يَنْدَمُ عَلَى الْعَطَاءِ ، وَيَا مَنْ لَا يُكَافِي عَبْدُهُ عَلَى السَّوَاءِ ، مِثْلَكَ ابْتِدَاءً ، وَعَفْوِكَ تَفْضُلًا ، وَعُقُوبَتِكَ عَدْلًا ، وَقَضَاؤِكَ خَيْرَةً ، إِنْ أُعْطِيَ لَمْ تَنْسَبْ عَطَاكَ بِمَنْ ، وَإِنْ مَنَعْتَ لَمْ يَكُنْ مِنْكَ تَعَدِّيًّا ، تَشْكُرُ مَنْ شَكَرَكَ وَأَنْتَ أَلْهَمْتَهُ شُكْرَكَ ، وَتُكَافِي مَنْ حَمَدَكَ وَأَنْتَ عَلَّمْتَهُ حَمْدَكَ . خداوند! ای آن که [در برابر عطاهاست] چشمداشت پاداش نداری ، و ای آن که از بخشش پشیمان نمی شوی ، و ای آن که بنده ات را برابر کرده اش پاداش نمی دهی [و بیشتر می دهی]! نعمت بخشی تو آغازگرانه است و بخشایش ، از روی تفضل و احسان. کیفر تو عدالت است و داوری ات بهترین. اگر عطا کنی ، آن را به منت نمی آمیزی و اگر محروم کنی ، ندادنت از روی تجاوز نیست. هر که سپاست گوید ، پاداشش می دهی ، در حالی که شکرگزاری او نیز با الهام توست و هر که ستایشت کند ، جزایش می دهی ، با این که تو او را آموخته ای که ستایشت کند.

تَسْتُرُ عَلَى مَنْ لَوْ شِئْتَ فَضَحْتَهُ ، وَتَجُودُ عَلَى مَنْ لَوْ شِئْتَ مَنَعْتَهُ ، وَكِلَاهُمَا أَهْلٌ مِنْكَ لِلْفَضِيحَةِ وَالْمَنْعِ ، غَيْرَ أَنَّكَ بَنَيْتَ أَفْعَالَكَ عَلَى التَّفْضُلِ ، وَأَجْرِيَتْ قُدْرَتِكَ عَلَى التَّجَاوُزِ ، وَتَلَقَّيْتَ مَنْ عَصَاكَ بِالْحِلْمِ ، وَأَمَهَلْتَ مَنْ قَصَدَ لِنَفْسِهِ بِالظُّلْمِ ، تَسْتَنْظِرُهُمْ بِأَنَاتِكَ إِلَى الْإِنَابَةِ ، وَتَتْرِكُ مُعَاجَلَتَهُمْ إِلَى التَّوْبَةِ لِكَيْلَا يَهْلِكَ عَلَيْكَ هَالِكُهُمْ ، وَلَا يَشْقَى بِنِعْمَتِكَ شَقِيَّهُمْ إِلَّا عَن طَوْلِ الْإِعْذَارِ إِلَيْهِ ، وَبَعْدَ تَرَادُفِ الْحُجَّةِ عَلَيْهِ ، كَرَمًا مِنْ عَفْوِكَ يَا كَرِيمُ ، وَعَائِدَةً مِنْ عَطْفِكَ يَا حَلِيمُ . بر گناه کسی پرده می افکنی که اگر می خواستی ، رسوایش می کردی و بر کسی بخشش می کنی که اگر می خواستی ، محرومش می ساختی ، در حالی که هر دو از سوی تو شایسته رسوا ساختن و محروم کردن اند ، جز آن که تو کارهایت را بر تفضل بنا نهاده ای و قدرتت را بر گذشت جاری ساخته ای. با هر که نافرمانی ات کند ، با بردباری برخورد کرده ای و هر که را قصد ستم بر خویشتن کند ، با بردباری ات مهلت داده ای تا باز گردد. و از کیفرشان چشم می پوشی تا توبه کنند ، تا هر کس از آنان که هلاک می شود ، با خواسته تو نباشد و هر که بدبخت می شود ، با نعمت تو شقاوت نیابد ، مگر پس از عذرآوری طولانی و تمام شدن حجت بر وی. این ، از بزرگواری بخشایش توست ، ای کریم ، و احسانی از مهربانی توست ، ای بردبار!

أَنْتَ الَّذِي فَتَحْتَ لِعِبَادِكَ بَابًا إِلَى عَفْوِكَ وَسَمَّيْتَهُ التَّوْبَةَ ، وَجَعَلْتَ عَلَى ذَلِكَ الْبَابِ دَلِيلًا مِنْ وَحْيِكَ لِئَلَّا يَضِلُّوا عَنْهُ ، فَقُلْتَ تَبَارَكَ اسْمُكَ : «تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً تَصُوحَا عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَ يُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ بَأْيَمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَنْتُمْ لَنَا نُورًا وَ اغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ » أَفَمَا عُذْرٌ مَنْ أَغْفَلَ دُخُولَ ذَلِكَ الْمَنْزِلِ بَعْدَ فَتْحِ الْبَابِ ، وَإِقَامَةِ الدَّلِيلِ . تویی آن که برای بندگانت دری به سوی بخشایش گشوده و نام آن را «توبه» گذاشته ای و بر آن در ، راهنمایی از وحی خود گمارده ای تا آن را گم نکنند و فرموده ای - ای که نامت خجسته است - : « به درگاه خدا توبه ای راستین کنید. باشد که پروردگارتان خطاهایتان را بپوشاند و شما را وارد بهشت هایی کند که از زیر درختانش نهرها جاری اند ، در روزی که خداوند ، پیامبر و مؤمنان همراهش را خوار نمی سازد. نورشان پیشاپیش آنان و از سمت راستشان جلو می رود. می گویند: پروردگارا! نور ما را برای ما کامل کن

و ما را بیامرز! همانا تو بر هر چیز ، توانایی» . پس ، آن که پس از گشوده شدن این در و با وجود راهنما ، از ورود به این خانه غافل شود ، چه عذر و بهانه ای دارد؟

وَأَنْتَ الَّذِي زِدْتَ فِي السَّوْمِ عَلَى نَفْسِكَ لِعِبَادِكَ تُرِيدُ رِبْحَهُمْ فِي مُتَاجَرَتِهِمْ لَكَ ، وَفَوَزَهُمْ بِالْوَفَادَةِ عَلَيْكَ وَالزِّيَادَةَ مِنْكَ ، فَقُلْتَ تَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَيْتَ : «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا»^۲ وقلت: «مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ»^۳ وقلت: «مَنْ دَا الْأَذَى يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفُهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً»^۴ وما أنزلت من نظائرهِنَّ فِي الْقُرْآنِ مِنْ تَضَاعِيفِ الْحَسَنَاتِ .

تویی آن که بهای معامله با بندگانت را به سود آنان افزوده ای تا در این داد و ستد با تو ، به آنان سود برسانی و در ورود به آستان تو کامیابشان کنی و از تو افزون یابند. تو خود فرموده ای — ای که نامت خجسته و ذات والاست . : « هر کس کار نیک انجام دهد ، پاداش او ده برابر است و هر که کار بد کند ، جز همانند آن ، کیفر نیابد» و فرموده ای: « مَثَلُ آتَانِ كِه دَر رَاهِ خُدَا دَارَايِي خُود رَا انْفَاقِ مِي كُنند ، هَمْچُون مَثَلِ دَانِه اِي اسْت كِه هَفْت خُوشِه بَرَأُورِد و دَر هَر خُوشِه ، صَد دَانِه بَاشَد و خُدَاوند بَرَايِ هَر كِه بَخُواهد ، چَند بَرَابَر مِي كُند» و فرموده ای: « كِيسْت كِه بِه خُدَاوند ، وَاَم نِيكو دَهْد تَا خُدَاوند هَمْ آن رَا چَند بَرَابَر بيشْتَر بيفزايد؟» و آياتي از اين گونه كه در قرآن درباره چند برابر شدن پاداش حسنات نازل کرده ای.

وَأَنْتَ الَّذِي دَلَلْتَهُمْ بِقَوْلِكَ مِنْ عَيْبِكَ وَتَرْغِيْبِكَ الَّذِي فِيهِ حَظُّهُمْ عَلَيَّ مَا لَوْ سَتَرْتُ عَنْهُمْ لَمْ تُدْرِكْهُ أَبْصَارُهُمْ ، وَلَمْ تَعِهِ أَسْمَاعُهُمْ ، وَلَمْ تَلْحَقْهُ أَوْهَامُهُمْ ، فَقُلْتَ : اذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ وَقُلْتَ : «لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ»^۵ وقلت: «ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ»^۶ فَسَمَّيْتُ دُعَاكَ عِبَادَةً وَتَرْكَهُ اسْتِكْبَارًا ، وَتَوَعَّدْتُ عَلَيَّ تَرْكِهِ دُخُولَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ، فَذَكَرْتُكَ بِمَنْكَ ، وَشَكَرْتُكَ بِفَضْلِكَ ، وَدَعَوْتُكَ بِأَمْرِكَ ، وَتَصَدَّقُوا لَكَ طَلَبًا لِمَزِيدِكَ ، وَفِيهَا كَانَتْ نَجَاتُهُمْ مِنْ غَضَبِكَ ، وَفَوَزَهُمْ بِرِضَاكَ .

تویی آن که با سخنان غیبی ات ، آنان را راهنمایی کرده ای و به آنچه بهره ایشان در آن است ، تشویق نموده ای؛ بر چیزی که اگر از آنان می پوشاندى ، دیدگانشان آن را در نمی یافت و گوش هایشان آن را درك نمی کرد و خیال هایشان به آن نمی رسید. و فرموده ای : « مرا یاد کنید تا یادتان کنم و مرا سپاس گوید و ناسپاسی ام نکنید» و فرموده ای: « اگر سپاس گوید ، بر شما می افزایم و اگر ناسپاسی کنید ، عذاب من سخت است» و فرموده ای: « مرا بخوانید تا پاسختان گویم. همانا آنان که از پرستش من سرکشی کنند ، زود است که با خواری وارد دوزخ شوند». نیایش به درگاهت را پرستش ، و ترك آن را کبرورزی نامیده ای و بر ترك دعا وعده ورود ذلیلانه به دوزخ داده ای. پس ، تو را به نعمت یاد کردند و با احسانت سپاس گفتند و به فرمانت دعایت کردند و برای رسیدن به پاداش افزونت برایت صدقه دادند ، که در این کارها رهایی شان از خشم تو و رسیدن به رضای تو بود.

وَلَوْ دَلَّ مَخْلُوقٌ مَخْلُوقًا مِنْ نَفْسِهِ عَلَيَّ مِثْلَ الَّذِي دَلَلْتَ عَلَيْهِ عِبَادَكَ مِنْكَ ، كَانَ مَوْصُوفًا بِالْإِحْسَانِ ، وَمَنْعُوتًا بِالْإِمْتِنَانِ ، وَمَحْمُودًا بِكُلِّ لِسَانٍ ، فَلَكَ الْحَمْدُ مَا وُجِدَ فِي حَمْدِكَ مَذْهَبٌ ، وَمَا بَقِيَ لِلْحَمْدِ لَفْظٌ تُحْمَدُ بِهِ ، وَمَعْنَى يَنْصَرِفُ إِلَيْهِ ،

۲. الأنعام : ۱۶۰

۳. البقرة : ۲۶۱

۴. البقرة : ۲۴۵

۵. إبراهيم : ۷

۶. غافر : ۶۰

اگر آفریده ای آفریده دیگر را از سوی خود ، آن گونه که تو بندگانت را از سوی خود راهنمایی کرده ای ، راهنمایی می کرد ، او را به نیکوکاری و احسان وصف می کردند و به هر زبانی ستوده بود. پس ، تو را ستایش ، تا آن جا که راهی برای ستایش یافت شود و واژه ای برای ستودنت مانده باشد و معنایی که لفظ ، به آن روی آورد.

يَا مَنْ تَحَمَّدَ إِلَى عِبَادِهِ بِالْإِحْسَانِ وَالْفَضْلِ ، وَعَمَّرَهُم بِالْمَنْ وَالطُّولِ ، مَا أَفْشَى فِينَا نِعَمَتَكَ ، وَأَسْبَغَ عَلَيْنَا مِنْتَكَ ، وَأَخَصَّنَا بِبِرِّكَ ، هَدَيْتَنَا لِدِينِكَ الَّذِي اصْطَفَيْتَ ، وَمِلَّتِكَ الَّتِي ارْتَضَيْتَ ، وَسَبِيلِكَ الَّذِي سَهَّلْتَ ، وَبَصَّرْتَنَا الزُّلْفَةَ لَدَيْكَ ، وَالْوُصُولَ إِلَى كَرَامَتِكَ .

ای آن که با نیکی و تفضل بر بندگانش و غرقه کردن آنان در دریای احسان و بزرگواری اش ، ستوده بندگانش گشته است! چه آشکار است نعمت تو میان ما و چه سرشار است احسان تو بر ما و چه ویژه است نیکی تو برای ما. ما را به دین برگزیده خودت و آیین پسندیده خویش و راهی که هموار ساختی ، رهنمون گشتی و برای راهی که ما را مقرب تو سازد و به کرامت برساند ، بینایمان ساختی.

اللَّهُمَّ وَأَنْتَ جَعَلْتَ مِنْ صَفَايَا تِلْكَ الْوُظَائِفِ ، وَخَصَائِصِ تِلْكَ الْفُرُوضِ شَهْرَ رَمَضَانَ الَّذِي اخْتَصَصْتَهُ مِنْ سَائِرِ الشُّهُورِ ، وَتَخَيَّرْتَهُ مِنْ جَمِيعِ الْأَزْمِنَةِ وَالذُّهُورِ ، وَأَثَرْتَهُ عَلَى كُلِّ أَوْقَاتِ السَّنَةِ بِمَا أَنْزَلْتَ فِيهِ مِنَ الْقُرْآنِ وَالنُّورِ ، وَضَاعَفْتَ فِيهِ مِنَ الْإِيمَانِ ، وَفَرَضْتَ فِيهِ مِنَ الصَّيَامِ ، وَرَعَبْتَ فِيهِ مِنَ الْقِيَامِ ، وَأَجَلَّتْ فِيهِ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ الَّتِي هِيَ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ .

خداوندا! تو از جمله آن وظایف برگزیده و واجبات ویژه خویش ، ماه رمضان را قرار دادی ؛ ماهی که آن را از ماه های دیگر ویژه ساختی و در میان همه زمان ها و روزگاران ، آن را برگزیدی و بر همه اوقات سال ، آن را برتر ساختی ، با قرآن و نوری که در آن فرو فرستادی و ایمانی که در آن افزودی و روزه ای که در آن واجب کردی و عبادت و نمازی که بر آن تشویق فرمودی و شب قدری را (که بهتر از هزار ماه است) در آن بزرگ داشتی.

ثُمَّ آثَرْتَنَا بِهِ عَلَى سَائِرِ الْأُمَمِ ، وَاصْطَفَيْتَنَا بِفَضْلِهِ دُونَ أَهْلِ الْمَلَلِ ، فَصَمْنَا بِأَمْرِكَ نَهَارَهُ ، وَوَقَمْنَا بِعَوْنِكَ لَيْلَهُ مُتَعَرِّضِينَ بِصِيَامِهِ وَقِيَامِهِ لِمَا عَرَّضْتَنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِكَ ، وَتَسَبَّبْنَا إِلَيْهِ مِنْ مَثُوبَتِكَ . وَأَنْتَ الْمَلِيءُ بِمَا رُغِبَ فِيهِ إِلَيْكَ ، الْجَوَادُّ بِمَا سُئِلْتَ مِنْ فَضْلِكَ ، الْقَرِيبُ إِلَى مَنْ حَاوَلَ قُرْبَكَ .

سپس ما را به وسیله آن بر امت های دیگر و بر آیین های دیگر ، با فضل آن برگزیدی. از این رو ، روزش را به فرمانت روزه داشتیم و شبش را به یاری ات به عبادت برخاستیم ، در حالی که با این روزه داری و عبادتش ، خود را در معرض رحمتی قرار دادیم که برایمان فراهم آوردی و سببی یافتیم تا به پاداشت برسیم. تویی که بر هر چه در این ماه از آستانت بجویند ، توانایی و به هر چه از احسانت از تو بخواهند ، بخشنده ای و به هر که خواستار نزدیکی به تو باشد ، نزدیکی.

وَقَدْ أَقَامَ فِينَا هَذَا الشَّهْرَ مُقَامَ حَمْدٍ ، وَصَحِبْنَا صُحْبَةَ مَبْرُورٍ ، وَأَرْبَحْنَا أَفْضَلَ أَرْبَاحِ الْعَالَمِينَ ، ثُمَّ قَدْ فَارَقْنَا عِنْدَ تَمَامِ وَقْتِهِ وَانْقِطَاعِ مُدَّتِهِ ، وَوَفَاءِ عَدْدِهِ ، فَنَحْنُ مُودَعُوهُ وَدَاعٌ مَنْ عَزَّ فِرَاقُهُ عَلَيْنَا ، وَعَمَّنَا وَأَوْحَشْنَا انْصِرَافَهُ عَنَّا ، وَلَزِمْنَا لَهُ الدِّمَامَ الْمَحْفُوظَ وَالْحُرْمَةَ الْمَرَعِيَّةَ ، وَالْحَقُّ الْمَقْضِيَّ ، فَنَحْنُ قَائِلُونَ :

این ماه ، در میان ما ، ستوده ماند و با ما به نیکی همنشینی کرد و برترین سودهای جهانیان را به ما رساند ، و چون وقتش پایان یافت و مدتش سر آمد و شمارش به آخر رسید ، از ما جدا شد. اینک از آن خداحافظی می کنیم ، همچون خداحافظی با کسی که فراقش بر ما سخت است و رخت بر بستن آن ما را اندوهگین و وحشت زده می کند و عهدی نگه داشتنی و احترامی مراعات کردنی و حقی اداشدنی بر دوش ما می نهد. پس ، این گونه می گوئیم:

السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا شَهْرَ اللَّهِ الْأَكْبَرَ يَا عِيدَ أَوْلِيَائِهِ .
 بدرود ، ای برترین ماه خدا و ای عید اولیای خدا!

السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا أَكْرَمَ مَصْحُوبٍ مِنَ الْأَوْقَاتِ ، وَيَا خَيْرَ شَهْرٍ فِي الْأَيَّامِ وَالسَّاعَاتِ .
 بدرود ، ای گرامی ترین اوقات همراه و ای بهترین ماه در میان روزها و ساعت ها!

السَّلَامُ عَلَیْكَ مِنْ شَهْرٍ قَرُبْتَ فِيهِ الْأَمَالَ ، وَنُشِرَتْ فِيهِ الْأَعْمَالُ .
 بدرود ، ای ماهی که آرزوها در آن ، نزدیک و سفره عمل ها در آن ، گشوده شد!

السَّلَامُ عَلَیْكَ مِنْ قَرِينٍ جَلَّ قَدْرُهُ مَوْجُوداً ، وَأَفْجَعَ فَقْدُهُ مَفْقُوداً وَمَرْجُوٌّ آلَمَ فِرَاقُهُ .
 بدرود ، ای همنشینی که تا بود ، ارزشمند بود و چون از دست می رود ، فقدانش غمبار است ، و ای امیدگاهی که هجرانش دردآور است!

السَّلَامُ عَلَیْكَ مِنْ أَلِيفٍ آتَسَ مُقْبِلاً فَسَرَّ ، وَأَوْحَشَ مُنْقَضِياً فَمَضَّ .
 بدرود ، ای همدمی که چون آمدی ، مایه الفت گشتی و شاد کردی و چون سپری شدی ، ما را به درد فراق نشاندی!

السَّلَامُ عَلَیْكَ مِنْ مُجَاوِرٍ رَقَّتْ فِيهِ الْقُلُوبُ ، وَقَلَّتْ فِيهِ الذُّنُوبُ .
 بدرود ، ای همسایه ای که با بودنت دل ها رقت می یافت و گناهان کم می شد!

السَّلَامُ عَلَیْكَ مِنْ نَاصِرٍ أَعَانَ عَلَى الشَّيْطَانِ ، وَصَاحِبٍ سَهَّلَ سُبُلَ الْإِحْسَانِ .
 بدرود ، ای یآوری که ما را در غلبه بر شیطان یاری کردی ، و ای همنشینی که راه های نیکی را هموار ساختی!

السَّلَامُ عَلَیْكَ مَا أَكْثَرَ عُتْقَاءَ اللَّهِ فِيكَ ، وَمَا أَسْعَدَ مَنْ رَعَى حُرْمَتَكَ بِكَ .
 بدرود ، که در تو آزادشدگان خدا [از آتش] چه بسیار بودند و چه خوش بخت اند آنان که حرمت تو را به خاطر تو نگه داشتند!

السَّلَامُ عَلَیْكَ مَا كَانَ أَمْحَاكَ لِلذُّنُوبِ وَأَسْتَرَكَ لِأَنْوَاعِ الْعُيُوبِ .
 بدرود ، که چه آمرزنده گناهان و پوشاننده انواع عیب ها بودی!

السَّلَامُ عَلَیْكَ مَا كَانَ أَطْوَلَكَ عَلَى الْمُجْرِمِينَ ، وَأَهْيَبَكَ فِي صُدُورِ الْمُؤْمِنِينَ .
 بدرود ، که بر خطاکاران چه درازمدت بودی و در سینه های مؤمنان چه شکوهی داشتی!

السَّلَامُ عَلَیْكَ مِنْ شَهْرٍ لَا تُنَافِسُهُ الْأَيَّامُ .
 بدرود ، ای ماهی که روزها [در ارزش] به پای تو نمی رسند!

السَّلَامُ عَلَیْكَ مِنْ شَهْرٍ هُوَ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ .
 بدرود ، ای ماهی که از هر امری ، ایمن بودی!

السَّلَامُ عَلَیْكَ غَيْرَ كَرِيهِ الْمُصَاحِبَةِ ، وَلَا ذَمِيمِ الْمُتَلَابَسَةِ .
 بدرود ، که نه همنشینی با تو ، ناخوشایند بود و نه همدمی با تو ، ناپسند.

السَّلَامُ عَلَیْكَ كَمَا وَقَدْتَ عَلَيْنَا بِالْبَرَكَاتِ ، وَعَسَلْتَ عَلَيْنَا دَنَسَ الْخَطِيئَاتِ .
 بدرود ، آن گونه که چون آمدی ، برکات آوردی و گناهان را از ما شستی.

السَّلَامُ عَلَیْكَ غَیْرَ مُوَدِّعٍ بَرَمَا ، ولامَتْرُوكِ صِیَامُهُ سَأَمَاءً .
 بدرد ، که خداحافظی با تو ، نه از روی خستگی بود و نه ترک روزه ، از روی ناراحتی .

السَّلَامُ عَلَیْكَ مِنْ مَطْلُوبٍ قَبْلَ وَقْتِهِ ، وَمَحْزُونٍ عَلَیْهِ قَبْلَ فَوْتِهِ .
 بدرد ، که پیش از فرا رسیدن تو را طلبیدیم و پیش از پایان یافتن بر تو اندوهگین شدیم .

السَّلَامُ عَلَیْكَ كَمْ مِنْ سَوْءٍ صُرِفَ بِكَ عَنَّا ، وَكَمْ مِنْ خَيْرٍ أُفِيضَ بِكَ عَلَيْنَا .
 بدرد ، که چه بسا بدی که به خاطر تو از ما برطرف شد ، و چه بسا خیری که به سبب تو به ما رسید .

السَّلَامُ عَلَیْكَ وَعَلَى لَيْلَةِ الْقَدْرِ الَّتِي هِيَ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ .
 بدرد ، از تو و از شب قدر که بهتر از هزار ماه است .

السَّلَامُ عَلَیْكَ مَا كَانَ أَحْرَصْنَا بِالْأَمْسِ عَلَیْكَ ، وَأَشَدَّ شَوْقَنَا غَدًا إِلَیْكَ .
 بدرد ، که دیروز چه خواهانت بودیم و فردا چه شوقی به تو خواهیم داشت .

السَّلَامُ عَلَیْكَ وَعَلَى فَضْلِكَ الَّذِي حَرَمْنَا ، وَعَلَى مَاضٍ مِنْ بَرَكَاتِكَ سَلَبْنَا .
 بدرد ، از تو و از فضیلت تو که از آن محروم شدیم و از برکات گذشته که از ما گرفته شد .

اللَّهُمَّ إِنَّا أَهْلُ هَذَا الشَّهْرِ الَّذِي شَرَّفْتَنَا بِهِ ، وَوَفَّقْتَنَا بِمَنْكَ لَهُ ، حِينَ جَهَلَ الْأَشْقِيَاءُ وَقْتَهُ ، وَحَرَمُوا لِسْقَائِهِمْ
 فَضْلَهُ .

خداوندا! ما اهل این ماهیم که به سبب آن ، شرافتمان دادی و با احسانت ، برای آن ، توفیقمان
 بخشیدی ، آن گاه که شقاوتمندان ، زمانش را نشناختند و به سبب شقاوتشان از فضیلتش محروم
 شدند .

أَنْتَ وَلِيُّ مَا آثَرْتَنَا بِهِ مِنْ مَعْرِفَتِهِ ، وَهَدَيْتَنَا لَهُ مِنْ سُنَّتِهِ ، وَقَدْ تَوَلَّيْنَا بِتَوْفِيقِكَ صِیَامَهُ وَقِيَامَهُ عَلَى تَقْصِيرٍ ،
 وَأَدَّيْنَا فِيهِ قَلِيلًا مِنْ كَثِيرٍ .

تو صاحب معرفت آن هستی که آن را به ما بخشیدی و به سنت آن رهنمونمان گشتی؛ ما نیز با توفیق تو
 ، هر چند با تقصیر ، به روزی داری و عبادت آن پرداختیم و اندکی از حق بسیار آن را ادا کردیم .

اللَّهُمَّ فَلَكَ الْحَمْدُ إِقْرَارًا بِالْإِسَاءَةِ ، وَاعْتِرَافًا بِالْإِضَاعَةِ ، وَلَكَ مِنْ قُلُوبِنَا عَقْدُ النَّدَمِ ، وَمِنْ أَلْسِنَتِنَا صِدْقُ
 الْإِعْتِذَارِ ، فَأَجْرْنَا عَلَى مَا أَصَابَنَا فِيهِ مِنَ التَّفْرِيطِ ، أَجْرًا نَسْتَدْرِكُ بِهِ الْفَضْلَ الْمَرْغُوبَ فِيهِ ، وَنَعْتَاضُ بِهِ مِنْ
 أَنْوَاعِ الذُّخْرِ الْمَحْرُوصِ عَلَيْهِ ، وَأَوْجِبُ لَنَا عُذْرَكَ عَلَى مَا قَصَّرْنَا فِيهِ مِنْ حَقِّكَ ، وَابْلُغْ بِأَعْمَارِنَا مَا بَيْنَ أَيْدِينَا
 مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ الْمُقْبِلِ ، فَإِذَا بَلَغْتَنَاهُ فَأَعِنَّا عَلَى تَنَاوُلِ مَا أَنْتَ أَهْلُهُ مِنَ الْعِبَادَةِ ، وَأَدِّنَا إِلَى الْقِيَامِ بِمَا
 يَسْتَحِقُّهُ مِنَ الطَّاعَةِ ، وَأَجِرْ لَنَا مِنْ صَالِحِ الْعَمَلِ مَا يَكُونُ دَرَكًا لِحَقِّكَ فِي الشَّهْرَيْنِ مِنْ شُهُورِ الدَّهْرِ .

خداوندا! ستایش تو راست ، با اقراری که به بدکاری خود داریم و اعترافی که به تباہسازی آن می کنیم .
 در آستان تو ، از عمق دل هایمان پشیمانیم و صادقانه زبان به پوزش گشوده ایم . پس با همه کوتاهی
 ها ، بر آنچه در این ماه به ما رسیده است ، پاداشمان ده؛ پاداشی که با آن به احسان مورد رغبت در این
 ماه ، دست یابیم و آن را عوض ذخیره های گوناگونی که مورد اشتیاق است ، قرار دهیم؛ و عذرپذیری
 خود را بر کوتاهی ما در ادای حقت حتمی گردان و عمرهای ما را تا ماه رمضان آینده طولانی گردان و چون
 ما را به آن رساندی ، به عبادتی که شایسته توست ، یاری مان کن و به انجام دادن طاعتی در خور
 عظمتت توفیقمان بده و آن چنان ما را به کار شایسته بگمار که ادای حق تو در این دو ماه (رمضان امسال
 و آینده) از ماه های روزگار ، باشد .

اللَّهُمَّ وما أَلَمْنَا بِهِ فِي شَهْرِنَا هَذَا مِنْ لَمَمٍ أَوْ إِثْمٍ ، أَوْ وَاقَعْنَا فِيهِ مِنْ ذَنْبٍ ، وَاکْتَسَبْنَا فِيهِ مِنْ خَطِيئَةٍ عَلَى تَعَمُّدٍ مِنَّا ، أَوْ عَلَى نِسْيَانٍ ظَلَمْنَا فِيهِ أَنْفُسَنَا ، أَوْ انْتَهَكْنَا بِهِ حُرْمَةً مِنْ غَيْرِنَا ؛ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ، وَاسْتُرْنَا بِسِتْرِكَ ، وَاعْفُ عَنَّا بِعَفْوِكَ ، وَلَا تَنْصِبْنَا فِيهِ لِأَعْيُنِ الشَّامِتِينَ ، وَلَا تَبْسُطْ عَلَيْنَا فِيهِ أَلْسُنَ الطَّاغِينَ ، وَاسْتَعْمِلْنَا بِمَا يَكُونُ حِطَّةً وَكَفَّارَةً لِمَا أَنْكَرْتَ مِنَّا فِيهِ ، بِرَأْفَتِكَ الَّتِي لَا تَنْقُذُ وَفَضْلِكَ الَّذِي لَا يَنْقُصُ .

خداوندا! در این ماه ، به هر لغزش و گناهی که نزدیک شدیم ، یا به هر گناهی که در افتادیم و هر خطایی را که به عمد یا اشتباه مرتکب شدیم و بر خویش ستم کردیم ، یا هر حرمتی را که از دیگری شکستیم [، با این همه] - خدایا - بر محمد و خاندان او درود فرست و با پوشش خود ، ما را بپوشان و با عفو خویش از ما در گذر و ما را در برابر دیدگان شماتت کنندگان قرار مده و زبان های طغیان گران را بر ما مگشای و ما را به کاری بگمار که مایه ریزش گناهان و جبران زشتکاری هایمان در این ماه باشد ، به حق آن مهربانی ات که بی پایان است و آن احسانت که نمی کاهد!

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ، وَاجْبُرْ مُصِيبَتَنَا بِشَهْرِنَا ، وَبَارِكْ لَنَا فِي يَوْمِ عِيدِنَا وَفِطْرِنَا ، وَاجْعَلْهُ مِنْ خَيْرِ يَوْمٍ مَرَّ عَلَيْنَا ، أَجْلِبْهُ لِعَفْوٍ وَأَمْحَاهُ لِذَنْبٍ ، وَاعْفِرْ لَنَا مَا خَفِيَ مِنْ ذُنُوبِنَا وَمَا عَلَنَ .
خداوندا! بر محمد و خاندان او درود فرست و مصیبت ما را بر [فقدان] این ماه ، جبران کن ، و عید ما و افطار ما را بر ما مبارک گردان و آن را از بهترین روزهای گذشته ما قرار بده؛ روزهایی که عفو تو را جلب کننده تر و گناه ما را محوکننده تر باشد ، و گناهان نهان و آشکار ما را بیامرز!

اللَّهُمَّ اسْلَخْنَا بِانْسِلَاخِ هَذَا الشَّهْرِ مِنْ خَطَايَانَا ، وَأَخْرِجْنَا بِخُرُوجِهِ مِنْ سَيِّئَاتِنَا ، وَاجْعَلْنَا مِنْ أَسْعَدِ أَهْلِهِ بِهِ وَأَجْزَلِهِمْ قِسْمًا فِيهِ ، وَأَوْفِرِهِمْ حَظًّا مِنْهُ .
خداوندا! با سپری شدن این ماه ، ما را از گناهانمان بیرون آر و با خروج این ماه ، ما را از بدی هایمان بیرون کن و ما را از کامیاب ترین و بهره مندترین مردم در این ماه ، قرار بده!

اللَّهُمَّ وَمَنْ رَعَى ^٧ هَذَا الشَّهْرَ حَقَّ رِعَايَتِهِ ، وَحَفِظَ حُرْمَتَهُ حَقَّ حِفْظِهَا ، وَقَامَ بِحُدُودِهِ حَقَّ قِيَامِهَا ، وَاتَّقَى ذُنُوبَهُ حَقَّ تِقَاتِهَا ، أَوْ تَقَرَّبَ إِلَيْكَ بِقُرْبَةٍ أَوْجَبَتْ رِضَاكَ لَهُ ، وَعَطَفْتَ رَحْمَتَكَ عَلَيْهِ ، فَهَبْ لَنَا مِثْلَهُ مِنْ وُجْدِكَ ، وَأَعْطِنَا أضعافَهُ مِنْ فَضْلِكَ ، فَإِنَّ فَضْلَكَ لَا يَغِيضُ ، وَإِنَّ خَزَائِنَكَ لَا تَنْقُصُ بَلْ تَفِيضُ ، وَإِنَّ مَعَادِنَ إِحْسَانِكَ لَا تَفْنَى ، وَإِنَّ عَطَاءَكَ لَلْعَطَاءِ الْمُهَنْئِ .
خداوندا! هر کس که حق این ماه را به طور شایسته رعایت کرد و حرمتش را آن گونه که باید ، نگه داشت و حدود آن را به نحو شایسته انجام داد و در آن از گناهان به نحو شایسته پرهیز کرد ، یا به سوی تو با کاری که رضای تو را فراهم می آورد ، تقرب جست و رحمتت را بر خویش معطوف داشت ، ما را نیز چون او از خزانه جودت عطا کن و از فضل خویش چندین برابر او به ما ببخش؛ چرا که از فضل تو نمی کاهد و گنجینه هایت کاسته نمی شود - بلکه افزوده می گردد - و سرچشمه های احسانت پایان نمی پذیرد؛ و عطا تو ، عطای گواراست.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ، وَاکْتُبْ لَنَا مِثْلَ أَجُورِ مَنْ صَامَهُ ، أَوْ تَعَبَّدَ لَكَ فِيهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .
خداوندا! بر محمد و خاندانش درود فرست و تا قیامت برای ما ، مثل پاداش های روزه داران و عبادت کنندگان در این ماه را بنویس!

اللَّهُمَّ إِنَّا نَتُوبُ إِلَيْكَ فِي يَوْمِ فِطْرِنَا الَّذِي جَعَلْتَهُ لِلْمُؤْمِنِينَ عِيدًا وَسُرُورًا ، وَلِأَهْلِ مِلَّتِكَ مَجْمَعًا وَمُحْتَشَدًا مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ أَذْنَبْنَاهُ ، أَوْ سَوِّءِ أَسْلَفْنَاهُ ، أَوْ خَاطِرٍ شَرٍّ أَضْمَرْنَاهُ ، تَوْبَةً مَنْ لَا يَنْطَوِي عَلَى رُجُوعٍ إِلَى ذَنْبٍ ، وَلَا يَعُودُ بَعْدَهَا فِي خَطِيئَةٍ ، تَوْبَةً نَصُوحًا خَلَصَتْ مِنَ الشُّكِّ وَالْإِرتِيَابِ ، فَتَقَبَّلْهَا مِنَّا وَارْضَ عَنَّا وَتَبَّتْنَا عَلَيْهَا .

^٧ .في مصباح المتهجد : «رعى حرمة هذا الشهر» ، وفي المصادر الأخرى : «رعى حق هذا الشهر. »

خداوندا! در این روز عید فطر که آن را برای مؤمنان ، عید و مایه سُرور و برای پیروان آیین خود ، مایه همایش و اجتماع قرار داده ای ، از هر گناهی که مرتکب شده ایم یا [هر] بدی که انجام داده ایم یا [هر] فکر بدی که در دل داشته ایم، به درگاہت توبه می کنیم؛ توبه کسی که در دل ، قصد گناه دوباره ندارد و پس از توبه ، به خطا روی نمی آورد ، توبه ای راستین و خالص از شک و شبهه. پس ، این توبه را از ما بپذیر و از ما خرسند باش و ما را بر این ، استوار بدار!

اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا حَوْفَ عِقَابِ الْوَعِيدِ ، وَشَوْقَ ثَوَابِ الْمَوْعُودِ ، حَتَّى نَجِدَ لَدَّهَ مَا نَدْعُوكَ بِهِ وَكَأَبَهُ مَا نَسْتَجِيرُكَ مِنْهُ ، وَاجْعَلْنَا عِنْدَكَ مِنَ التَّوَّابِينَ الَّذِينَ أُوجِبَتْ لَهُمْ مَحَبَّتُكَ ، وَقَبِلَتْ مِنْهُمْ مُرَاجَعَةَ طَاعَتِكَ ، يَا أَعْدَلَ الْعَالَمِينَ .

خداوندا! بیم از کیفر وعده داده شده و شوق به پاداش وعده داده شده را روزی ما کن تا لذت آنچه تو را به آن می خوانیم و رنج آنچه را از آن به تو پناه می بریم ، دریابیم. ما را در پیشگاه خود ، از توبه کنندگانی قرار بده که محبت خویش را برایشان حتمی ساخته ای و طاعت دوباره را از آنان پذیرفته ای ، ای دادگرتین دادگران!

اللَّهُمَّ تَجَاوَزْ عَن آبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا وَأَهْلِ دِينِنَا جَمِيعاً مَن سَلَفَ مِنْهُمْ وَمَن غَبَرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .
خداوندا! از پدران و مادران و همه هم کیشان ما ، از گذشتگان و آیندگانشان تا روز قیامت در گذر!

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ نَبِيِّنَا وَآلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ ، وَصَلِّ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ ، وَصَلِّ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ، وَأَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ ، صَلَاةً تَبْلُغُنَا بَرَكَتُهَا ، وَيُنَالُنَا نَفْعُهَا ، وَيُسْتَجَابُ لَهَا دَعَاؤُنَا ، إِنَّكَ أَكْرَمُ مَنْ رُغِبَ إِلَيْهِ ، وَأَكْفَى مَنْ تُوَكَّلَ عَلَيْهِ ، وَأَعْطَى مَنْ سُئِلَ مِنْ فَضْلِهِ ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ .^٨
خداوندا! بر پیامبران محمد و خاندانش درود فرست ، آن گونه که بر فرشتگان مقرب خود درود فرستادی؛ و بر او و خاندانش درود فرست ، آن گونه که بر پیامبران فرستاده ات درود فرستادی؛ و بر او و خاندانش درود فرست ، آن گونه که بر بندگان صالح خود درود فرستادی و برتر از آن — ای پروردگار جهانیان — ، درودی که برکتش و سودش به ما برسد و دعای ما برای آن مستجاب شود! همانا تو بزرگوارترین کسی هستی که به او رغبت آرند و کارسازترین کسی که بر او توکل کنند و بخشنده ترین کسی که از فضل او بخواهند و تو بر هر چیز ، توانایی.

^٨ الصحيفة السجادية : ص ١٧١ الدعاء ٤٥ ، مصباح المتهجد : ص ٦٤٢ ح ٧١٨ .